

Parter och domslut

Rodrick Waldron Palmér

Parter

Tilltalad

RODRICK Conny Waldron Palmér, 19920204-5556
Forellvägen 10 Lgh 1307, 141 47 Huddinge

Offentlig försvarare

Advokat Ulrika Söderberg
Advokatfirman Ericksson & Häggquist AB
Smedsgränd 2 A, 753 20 Uppsala

Åklagare

Kammaråklagare Anders Wahlberg
Åklagarmyndigheten
Åklagarkammaren i Uppsala
Box 1424, 751 44 Uppsala

Målsägande (part)

ANNES Abrar Mohamed Said
Hällbygatan 35 Lgh 1103, 752 21 Uppsala

Målsägandebiträde genom substitution

Advokat Matilda Landström
Advokatbolaget Wallin & Söderberg AB
Dragarbrunnsgatan 44, 5 tr, 753 20 Uppsala

Målsägandebiträde

Advokat Stefan Wallin
Advokatbolaget Wallin & Söderberg AB
Dragarbrunnsgatan 44, 5 tr, 753 20 Uppsala

Målsägande (part)

MOHAMMED Majid MOHAMMED Rawajbeh
Börjegatan 62 Lgh 2001, 752 21 Uppsala

Detta är en avskrift av en elektronisk originalhandling.

Postadress

Box 1113
751 41 Uppsala

Besöksadress

Smedsgränd 22
Uppsala

Expeditionstid

måndag - fredag
08:00-16:00

Telefon

018-431 60 00

E-post

upsala.tingsratt@dom.se

Webb

www.upsalatingsratt.domstol.se

Målsägandebiträde

Advokat Olle Hancock
Advokatfirman Hancock & Axén HB
Box 1917, 751 49 Uppsala

Målsägande (part)

SULIMAN Samady
Funbo Vargspåret 19 D, 755 97 Uppsala

Målsägandebiträde

Biträdande jurist Alisa Jujic
c/o Mirlex Advokatbyrå AB, Kungsgatan 62, 753 41 Uppsala

Domslut**Brott som Rodrick Waldron Palmér döms för**

Förberedelse till mord, 3 kap 1 § och 11 § samt 23 kap 2 § 1 st brottsbalken, 2022-09-16, Uppsala

Grovt olaga hot, 4 kap 5 § 2 st brottsbalken, 2022-09-16, Uppsala

Påföljd

Rätt psykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning

Rapporterade lagrum**Lagrum som har tillämpats och rapporterats till andra myndigheter**

Brott har begåtts under påverkan av allvarlig psykisk störning (30 kap 6 § brottsbalken).

Häktning m.m.

Rodrick Waldron Palmér ska vara kvar i häkte.

Skadestånd

Rodrick Waldron Palmér ska betala skadestånd till Mohammed Rawajbeh med 30 000 kr.
Beloppet avser kränkning. Rodrick Waldron Palmér ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 16 september 2022 tills betalning sker.

Rodrick Waldron Palmér ska betala skadestånd till Suliman Samady med 10 000 kr.
Beloppet avser kränkning. Rodrick Waldron Palmér ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 16 september 2022 tills betalning sker.

Rodrick Waldron Palmér ska betala skadestånd till Annes Abrar Mohamed Said med 15 000 kr.
Beloppet avser kränkning. Rodrick Waldron Palmér ska också betala ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 16 september 2022 tills betalning sker.

Förverkande och beslag

I beslag tagen kniv förklaras förverkad. Beslaget ska bestå. (Polismyndigheten, 2022-5000-BG103416.1).

Sekretess

Sekretessbestämmelsen i 35 kap 13 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på uppgifterna i det rättspsykiatriskt utlåtandet (aktbilaga 65), dock inte slutsatserna på utlåtandets första sida, samt uppgifterna i det utvidgade läkarintyget (aktbilaga 40). Även vad som muntligen framförts bakom stängda dörrar ska omfattas av sekretessen.

Brottsofferfond

Rodrick Waldron Palmér ska betala en avgift till brottsofferfonden på 800 kr.

Ersättning och återbetalning

Ulrika Söderberg får ersättning av staten med 63 736 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 48 319 kr arbete
- 2 640 kr tidspillan
- 30 kr utlägg
- 12 747 kr mervärdesskatt

Stefan Wallin får ersättning av staten med 26 060 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 20 188 kr arbete
- 660 kr tidspillan
- 5 212 kr mervärdesskatt

Alisa Jujic får ersättning av staten med 29 436 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 20 909 kr arbete
- 2 640 kr tidspillan
- 5 887 kr mervärdesskatt

Olle Hancock får ersättning av staten med 28 285 kr. Beloppet fördelas enligt följande:

- 20 648 kr arbete
- 1 980 kr tidspillan
- 5 657 kr mervärdesskatt

Staten ska stå för kostnaderna.

Yrkanden

Stämningsansökan, aktbilaga 24, 2022-10-06, åtalspunkt 1

Kammaråklagare Anders Wahlberg har begärt att Rodrick Waldron Palmér döms för förberedelse till mord enligt 3 kap 1 § och 11 § samt 23 kap 2 § 1 st brottsbalken

Kammaråklagare Anders Wahlberg har begärt att Rodrick Waldron Palmér döms för grovt olaga hot enligt 4 kap 5 § 2 st brottsbalken

Gärningsbeskrivning

1.1 FÖRBEREDELSE TILL MORD (5000-K1086613-22)

Rodrick Waldron Palmér har sökt och sparat information om Mohammed Rawajbeh samt beväpnat sig med kniv och med den rest till Rawajbehs bostad i syfte att med kniven beröva Rawajbeh livet. På det sättet har han förberett att den 16 september 2022 i Uppsala, Uppsala kommun beröva Rawajbeh livet.

1.2 GROVT OLAGA HOT (5000-K1086613-22)

Rodrick Waldron Palmér har hotat Annes Abrar Mohamed Said och Suliman Samady genom att med kniv riktad mot dem i rask takt närma sig dem. Det gjorde han den 16 september 2022 vid Mimmi Ekholms plats, Uppsala, Uppsala kommun. Hotet var sådant att Abrar Mohamed Said och Samady kunde förväntas känna allvarlig rädsla för sin egen och varandras säkerhet till person.

Gärningsbeskrivning justerad av åklagaren under huvudförhandling 2022-10-18.

Häktning m.m.

Åklagaren har begärt att Rodrick Waldron Palmér ska vara kvar i häkte.

Skadestånd

Annes Abrar Mohamed Said har begärt att Rodrick Waldron Palmér ska betala skadestånd med 17 700 kr.

Beloppet avser kränkningsersättning samt sveda och värk. Ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 16 september 2022 tills betalning sker.

Mohammed Rawajbeh har begärt att Rodrick Waldron Palmér ska betala skadestånd med 110 000 kr.

Beloppet avser kränkningsersättning samt sveda och värk. Ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 16 september 2022 tills betalning sker.

Suliman Samady har begärt att Rodrick Waldron Palmér ska betala skadestånd med 10 000 kr.

Beloppet avser kränkning. Ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) har begärts på beloppet från den 16 september 2022 tills betalning sker.

Förverkande och beslag

Det yrkas att kniven förverkas från Rodrick Waldron Palmer enligt 36 kap. 2 § brottsbalken. (Polismyndigheten, 2022-5000-BG103416.1).

Inställning

Rodrick Waldron Palmér har erkänt att han – objektivt sett – agerade enligt åklagarens gärningsbeskrivningar men förnekat att han hade uppsåt i förhållande till gärningen i åtalspunkten 1.1 och ifrågasatt om han hade uppsåt i förhållande till gärningen i åtalspunkten 1.2. Han har bestritt yrkandena om skadestånd men godtagit 7 000 kr som i och för sig skälig ersättning för kränkning avseende grovt olaga hot. Han har medgett yrkandet om förverkande av en kniv.

Utredningen

Tingsrätten har hållit förhör med de personer som nämns i domskälen nedan. Vidare har åklagaren och målsägandena, vilka alla tre har biträtt åtalet, åberopat viss skriftlig bevisning och syn av fotografier. I fråga om Rodrick Waldron Palmérs personliga förhållanden har tingsrätten tagit del av ett läkarintyg enligt 7 § lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m. och ett rättspsykiatriskt utlåtande.

Domskäl

Skuld m.m.

De s.k. objektiva brottsförutsättningarna

1. Till att börja med är följande utrett. Den aktuella dagen åkte **Rodrick Waldron Palmér** från sin bostad i Huddinge till Uppsala. Han tog med sig en kökskniv (**kniven**) från hemmet. När han hade kommit fram till Uppsala begav han sig till Mimmi Ekholms plats, vid vilken **Mohammed Rawajbeh** bodde. Rodrick Waldron Palmér kom aldrig i kontakt med Mohammed Rawajbeh. Däremot kom Rodrick Waldron Palmér i kontakt med **Annes Said** och **Suliman Samady**, som är kompisar med varandra och som befann sig på platsen. Efter Rodrick Waldron Palmérs kontakt med Annes Said och Suliman Samady kallades polis till området. Polisen **Andreas Kihlberg** och en kollega till honom påträffade Rodrick Waldron Palmér i närheten av Mimmi Ekholms plats. Rodrick Waldron Palmér greps. Kniven påträffades i närheten och togs i beslag. Polisen **Martin Halldén** träffade Rodrick Waldron Palmér efter gripandet, när denne hade körts av poliser till en psykiatrisk mottagning.

2. Rodrick Waldron Palmérs erkännanden av de s.k. objektiva aspekterna av gärningarna får stöd av övrig utredning. Det är klarlagt, genom hans egna uppgifter, skriftlig utredning och Andreas Kihlbergs och Martin Halldéns vittnesmål, att han sökte efter och sparade information om Mohammed Rawajbeh, som tidigare hade dömts till ansvar för ett brott, och att han reste till dennes bostad. Det står klart att de föregående efterforskningarna angående Mohammed Rawajbeh i kombination med att Rodrick Waldron Palmér beväpnade sig med kniven och reste till Mohammed Rawajbehs adress innebär att Rodrick Waldron Palmérs handlande uppfyller kraven för att objektivt sett betraktas som förberedelser till att beröva Mohammed Rawajbeh livet. Vidare är det utrett, genom Rodrick Waldron Palmérs egna uppgifter samt Annes Saims, Suliman Samadys och Martin Halldéns berättelser, att Rodrick Waldron Palmér – när han påträffade Annes Said och Suliman Samady – frågade Suliman Samady vad denne hette, varpå han tog fram kniven, riktade dess spets mot Annes Said och Suliman Samady, viftade med kniven mot dem, såg aggressiv ut och tog några hastiga steg mot dem, varpå Annes Said och Suliman Samady sprang därifrån. Det står klart att Rodrick Waldron Palmérs agerande i denna del uppfyller de objektiva förutsättningarna för att betraktas som två hotbrott, ett mot Annes Said och

ett mot Suliman Samady. Även om han tilltalade endast Suliman Samady var hans agerande ägnat att (typiskt sett) skrämma båda två eftersom de befann sig intill varandra och de båda två på så sätt blev mottagare av det hotfulla agerandet.

Kravet på uppsåt

3. För ansvar för ett brott som förutsätter uppsåt krävs att alla objektiva brottsvillkor är täckta av gärningspersonens *uppsåt* (se 1 kap. 2 § första stycket brottsbalken). Om en gärning har begåtts under *självförvällat rus* eller om gärningsmannen på annat vis genom *eget vållande var tillfälligt från sina sinnens bruk*, så ”skall detta”, enligt 1 kap. 2 § andra stycket brottsbalken, ”inte föranleda att gärningen inte anses som brott”. Bestämmelsens dubbla negation innebär att sådana tillstånd som nämns i bestämmelsen inte innebär vare sig att gärningspersonen ska anses ha haft uppsåt eller att gärningspersonen automatiskt ska gå fri från ansvar på grund av uppsåtsbrist. Bestämmelsen är i stället en påminnelse om att en prövning av uppsåtet måste ske i varje fall, även om gärningspersonen var i något sådant tillstånd som anges i bestämmelsen. Motsvarande kan sägas gälla vid *psykisk störning*. Svensk straffrätt bygger – till skillnad från många andra rättsordningar – på en tanke om att även allvarligt psykiskt störda lagöverträdare kan ha uppsåt till sina gärningar och att de alltså kan begå brott som förutsätter uppsåt. En vanlig uppsåtsbedömning måste alltså göras även avseende gärningar som begåtts av personer med psykisk störning. Högsta domstolen har uttalat bl.a. följande (rättsfallet NJA 2020 s. 169 punkten 15):

Endast högrgradiga förvirrings- och omtöckningstillstånd som tar sig uttryck i ett grumlat medvetande kan medföra att uppsåt inte föreligger. Det förhållandet att gärningsmannen på grund av en psykisk störning har en helt felaktig uppfattning om motivbilden eller andra bakomliggande förhållanden hindrar inte att medvetenhetskravet är uppfyllt.

4. Den svenska strafflagstiftningen skulle alltså – i fråga om bedömningen av den tilltalades *personliga ansvar för brott* – kunna sägas stå för en sträng syn på psykiskt störda lagöverträdare. Det är endast i särpräglade undantagsfall som en psykisk störning i sig anses utesluta uppsåt. Om en allvarligt psykiskt störd lagöverträdare anses ha begått ett brott, så kan den psykiska störningen emellertid beaktas vid *straffvärdebedömningen* och *valet av påföljd* (se punkterna 22–31 nedan). En följd av detta är att många psykiskt störda lagöverträdare i och för sig anses ha begått *brott* men döms till *rättspsykiatrisk vård i stället för fängelse*.

5. Uppsåt är ett normativt begrepp. Det är alltså en fråga för exempelvis lagstiftaren eller rättstillämparen att bestämma vad som ska förstås med uppsåt. Någon definition är inte på

förhand given. Det har därför funnits och finns konkurrerande uppsåtsbegrepp som tar sikte på olika faktorer (se t.ex. Petter Asp, Magnus Ulväng och Nils Jareborg, *Kriminalrättens grunder*, 2 uppl., 2013 s. 287–293 och 305–310 samt Nils Jareborg, *Handling och uppsåt*, ak.avh., 1969 s. 15–64).

6. I svensk straffrättslig diskussion – inklusive domskäl i domar från Högsta domstolen – talas numera om tre uppsåtsformer: *avsiktsuppsåt*, *insiktsuppsåt* och *likgiltighetsuppsåt*.

7. *Avsiktsuppsåt* innebär att gärningen utförs med en viss avsikt, i syfte att uppnå en viss följd. Följden ska vara eftersträvansvärd av gärningspersonen, antingen som det slutliga målet eller som ett nödvändigt genomgångsled för att uppnå det slutliga målet.

Avsiktsuppsåt innebär att det för gärningspersonen skulle framstå som ett misslyckande om följden inte skulle inträda. Denna uppsåtsform bygger alltså i huvudsak på ett viljeinriktat (s.k. voluntativt) moment. (Se t.ex. Petter Asp, Magnus Ulväng och Nils Jareborg, *Kriminalrättens grunder*, 2 uppl., 2013 s. 287 f.)

8. *Insiktsuppsåt* innebär att gärningspersonen inte hyser några egentliga tvivel om att en viss följd kommer att inträffa som en konsekvens av gärningen eller att en viss omständighet föreligger. Det brukar beskrivas på så sätt att gärningspersonen i gärningsögonblicket har *praktisk visshet* om att följden ska inträda eller att omständigheten föreligger. Den som har insiktsuppsåt till något är med andra ord praktiskt taget säker på detta. Denna uppsåtsform bygger alltså uteslutande på ett kunskapsinriktat (s.k. kognitivt) moment. (Se t.ex. Petter Asp, Magnus Ulväng och Nils Jareborg, *Kriminalrättens grunder*, 2 uppl., 2013 s. 289 f.)

9. *Likgiltighetsuppsåt* kan översiktligt beskrivas på så sätt att gärningspersonen ska dels *inse risken* för en viss följd eller för att en viss omständighet föreligger, dels vara *likgiltig* i förhållande till *förverkligandet* av följden eller *förekomsten* av omständigheten. Det rör sig alltså om en *prövning i två led*. Gärningspersonen måste, för att likgiltighetsuppsåt ska föreligga, acceptera eller godta följden eller omständigheten. Gärningspersonen ska med en annan beskrivning ha en inställning till följden eller omständigheten som gör att den inte påverkar gärningspersonens val av handlingsalternativ. Med en tredje beskrivning ska gärningspersonens inställning vid gärningstillfället ha varit att ett förvekligande av effekten,

eller en förekomst av omständigheten, inte utgjorde ett relevant skäl för att avstå från gärningen. Denna uppsåtsform bygger alltså på en kombination av ett – i det första ledet – kunskapsinriktat (s.k. kognitivt) moment och ett – i det andra ledet – viljeinriktat (s.k. voluntativt) moment. (Se rättsfallet NJA 2004 s. 176 samt t.ex. Petter Asp i JT 2004–05 s. 385 och Petter Asp, Magnus Ulväng och Nils Jareborg, *Kriminalrättens grunder*, 2 uppl., 2013 s. 290–293.)

10. Vid bedömningen av det personliga ansvaret är det viktigt att hålla i åtanke att frågan ska prövas utifrån vad som gällde i gärningsögonblicket. Det nu sagda brukar benämnas på så sätt att *skuldbegreppet är episodiskt*. Bedömningen tar alltså sikte på ett begränsat utsnitt i tiden: gärningstillfället. En annan sak är att uppgifter om gärningspersonens handlande före och efter gärningsögonblicket kan vara *indirekta bevis* för att gärningspersonen hade respektive inte hade uppsåt i gärningsögonblicket.

Bevisbördan och beviskravet i brottmål

11. Åklagaren, eller målsäganden om målsäganden för åtal, har *bevisbördan* för sina påståenden.

12. *Beviskravet* i brottmål brukar formuleras på så sätt att det för fällande dom krävs att det är *ställt utom rimligt tvivel* att den tilltalade agerade enligt gärningsbeskrivningen.

13. Samma beviskrav som i fråga om gärningsbeskrivningens *objektiva* delar (ställt utom rimligt tvivel) gäller i förhållande till de *subjektiva* momenten, dvs. att den tilltalade hade uppsåt till eller var oaktsam i förhållande till gärningen (se t.ex. Petter Asp, Magnus Ulväng och Nils Jareborg, *Kriminalrättens grunder*, 2 uppl., 2013 s. 294–300 och Nils Jareborg och Magnus Ulväng, *Tanke och uppsåt*, 2016 s. 209–212 samt Högsta domstolens uttalande, om beviskravet i fråga om likgiltighetsuppsåtets andra led, i rättsfallet NJA 2016 s. 763 punkten 20).

Uppsåtsbedömningen i detta fall

14. Rodrick Waldron Palmér har berättat följande. Han åkte till Uppsala den aktuella dagen eftersom han mådde dåligt. Han hade inte tagit sin medicin på en vecka. Han upplevde att han inte kunde andas och kände att han ville ”hugga” någon. Han skulle utföra ett dåd som skulle få folk att veta att de inte skulle göra illa sådana personer som han älskar. Han ville

”agera” genom att döda personer som han trodde var benägna att begå våld. Han hade läst på ”Flashback” om brott som Mohammed Rawajbeh dömts för samt hittat dennes ”Facebook”-sida och dennes hemadress på ”MrKoll”. Han tänkte att Mohammed Rawajbeh var hemsk på grund av dennes tidigare brottslighet och ansåg att denne hade dömts till en alltför lindrig påföljd. Den aktuella dagen kände han det så som han beskrivit i polisförhör, att han tänkte mörda Mohammed Rawajbeh och att han räknade med tolv års fängelse. Han tänkte döda Mohammed Rawajbeh med kniven. Det var när han läste om Mohammed Rawajbeh på ”Flashback” som han bestämde sig. Mohammed Rawajbeh hade begått ett ”för vidrigt brott”. Han reste till Mohammed Rawajbehs adress. Han var där i cirka två och en halv timme utan att se Mohammed Rawajbeh. När Annes Said och Suliman Samady kom förbi tyckte han att en av dem liknade Mohammed Rawajbeh och han tänkte att denne kunde vara Mohammed Rawajbeh. Annes Said och Suliman Samady gjorde ingenting som gav honom anledning att dra kniv men han tog fram kniven för att han ville ”hugga”; det var det som han hade i huvudet. Han mår inte bra av att ha riktat en kniv mot ”två oskyldiga tonåringar” och ber Annes Said och Suliman Samady om ursäkt.

15. Tingsrätten konstaterar att Rodrick Waldron Palmér själv har beskrivit ett handlande som framstår som huvudsakligen *rationellt*, om än *förkastligt*. För en person som avskyr en annan person och vill döda denne är det ett rationellt agerande att beväpna sig med kniv och resa till dennes hemadress för att söka efter denne och hugga denne till döds med kniven. Hans uppgifter talar inte för att hans medvetande var så pass grumlat att det utesluter uppsåt. I stället framstår det som om han hade en klar avsikt att beröva Mohammed Rawajbeh livet. Vidare måste det anses vara en tydlig utgångspunkt att den som gör utfall med en kniv mot andra inser att detta typiskt sett duger för att göra dessa skrämda. Rodrick Waldron Palmérs egna uppgifter talar starkt för att han hade uppsåt, i förhållande till såväl förberedelsegärningen som hotgärningarna.

16. Andreas Kihlberg har angett följande. Rodrick Waldron Palmér sade till poliserna att han var i Uppsala för att ”döda” eller ”hugga ihjäl” en kille på grund av dennes tidigare brottslighet. Rodrick Waldron Palmér angav att han skulle ”döda eller ha ihjäl de som våldtar”. Dagen efter, när han (Andreas Kihlberg) var på Akademiska sjukhuset och bevakade Rodrick Waldron Palmér, berättade Rodrick Waldron Palmér i princip samma sak för läkarna där.

17. Även Martin Halldén har angett att Rodrick Waldron Palmér sade på psykiatrimottagningen att han (Rodrick Waldron Palmér) skulle ”döda” Mohammed Rawajbeh och att Rodrick Waldron Palmér berättade om motivet till detta. Vidare har Martin Halldén angett att han upplevde Rodrick Waldron Palmér som ”klar i huvudet”, ”våldigt målmedveten”, ”kyllig” och ”rakt på sak”.

18. Tingsrätten konstaterar att polisernas vittnesmål och den skriftliga utredningen angående Rodrick Waldron Palmérs planering ger ytterligare starkt stöd för att Rodrick Waldron Palmér redan före och i anslutning till gärningarna kunde beskriva vad som framstår som i och för sig rationella skäl för sitt agerande.

19. Det är enligt tingsrättens bedömning ställt utom rimligt tvivel att Rodrick Waldron Palmér hade uppsåt till de gärningar som åtalet avser.

Rubricering

20. Förberedelsegärningen riktad mot Mohammed Rawajbeh bör rubriceras som förberedelse till mord.

21. Hotgärningarna mot Annes Said och Suliman Samady bör – med tanke på att Rodrick Waldron Palmér inte bara visade kniven för dem utan också gjorde utfall mot dem genom att ta hastiga steg mot dem med kniven riktad mot dem – rubriceras som grovt olaga hot i två fall (ett sådant brott mot Annes Said och ett mot Suliman Samady).

Påföljd

Straffvärde

22. Det är framför allt brottet förberedelse till mord som påverkar straffvärdet för den sammantagna brottsligheten. Straffet för (fullbordat) mord är fängelse på viss tid, lägst tio och högst 18 år, eller på livstid (3 kap. 1 § brottsbalken). Straffet för förberedelse ska bestämmas under den högsta och får sättas under den lägsta gräns som gäller för fullbordat brott (23 kap. 2 § tredje stycket brottsbalken).

23. Högsta domstolen har uttalat följande vad gäller bedömning av straffvärde för förberedelse till mord (rättsfallet NJA 2020 s. 703 punkterna 11–23):

Utgångspunkter

11. Enligt 23 kap. 2 § tredje stycket BrB ska straffet för förberedelse bestämmas under den högsta gräns som gäller för fullbordat brott och det får bestämmas under den lägsta gränsen. Högre straff än fängelse i två år får bestämmas endast om fängelse i sex år eller mer kan följa på det fullbordade brottet. Tidigare låg denna gräns på åtta år. Syftet med ändringen var att möjliggöra en mer nyanserad straffmätning av allvarliga förberedelsegärningar, inte minst sådana som begås inom ramen för organiserad brottslighet (se prop. 2015/16:113 s. 33 f. och 36 ff.).

12. Straffmätningen vid förberedelsebrott utgår från samma principer som de som gäller i fråga om fullbordade brott. Den grundläggande lagregeln rörande bestämmandet av straffvärdet finns i 29 kap. 1 § BrB. Straffet ska, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Vid bedömningen av straffvärdet ska beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon haft. I förhållande till förberedelsebrottet – där det typiskt sett inte finns någon skada eller kränkning att beakta – blir det särskilt betydelsefullt vilken grad av fara som gärningarna har inneburit.

13. Att straffet för förberedelsebrottet ska bestämmas under den högsta gräns som gäller för fullbordat brott och att det får bestämmas under den lägsta gränsen kan ses som ett uttryck för det vedertagna synsättet att avståndet mellan gärning och skada är en viktig faktor vid bestämmande av straffvärde (jfr Petter Asp, Från tanke till gärning, Del I, Legitimationsfrågor rörande förfälsdelikt, 2005, s. 66 f. och Del II, Förberedelse och stämpling till brott, 2007, s. 27 med vidare hänvisningar samt Nils Jareborg, Straffrättens ansvarslära, 1994, s. 332 f. och Allmän kriminalrätt, 2001, s. 54 f.). I konsekvens med detta bestäms straffet för ett förberedelsebrott som regel inte bara lägre än vad det skulle ha blivit för det fullbordade brottet utan även lägre än vad det skulle ha blivit för ett försök till samma brott.

14. Förberedelsebrottet är i hög grad uppbyggt som en självständig brottstyp och inte enbart som ett förstadium till ett annat brott (jfr NJA II 1948 s. 192 f., Asp, Från tanke till gärning, Del II, s. 26 samt Martin Borgeke och Catharina Månsson, Studier rörande allmän straffrättspraxis m.m., 2019, s. 289). I det avseendet skiljer sig förberedelsebrottet från försöksbrottet. Straffvärdet för ett förberedelsebrott bör därför som regel inte i samma utsträckning som försök (jfr ”Balkongmålet” NJA 2015 s. 702 p. 78–81) bedömas med utgångspunkt i det hypotetiska straffvärdet för det fullbordade brottet.

15. Förutom de principiella skäl som talar för en mer självständig bedömning av förberedelsebrottets straffvärde bör här beaktas att det hypotetiska straffvärdet för ett fullbordat brott ofta kan vara svårt att bedöma när händelseförloppet inte har kommit längre än till förberedelsestadiet. Många gånger går det inte att dra några bestämda slutsatser om hur de närmare omständigheterna kring det fullbordade brottet skulle ha gestaltat sig. Till saken hör att ansvar för förberedelse till brott inte förutsätter att ett visst bestämt brott ska begås utan endast att ett brott av ifrågavarande slag kan komma till stånd förr eller senare och att detta omfattas av uppsåtet hos den som vidtar den förberedande åtgärden (se NJA II 1948 s. 196).

16. Det sagda innebär dock inte att straffmätningen av förberedelsebrott bör göras oberoende av straffnivån för den brottstyp som förberedelsen avser. Tvärtom ska den nivån – också vid sidan av det som direkt framgår av 23 kap. 2 § tredje stycket BrB – tillmätas stor betydelse för bedömningen av inom vilket spann straffmätningen av förberedelsebrottet bör ske. En riktlinje bör vara att spannets övre gräns som regel inte bör sättas högre än en tredjedel av straffmaximum för det fullbordade brottet. Om livstid ingår i straffskalan, kan det därvid vara lämpligt att räkna med ett straffmaximum som med några år överstiger det högsta tidsbestämda straff som kan dömas ut.

17. Var inom spannet som straffvärdet för förberedelsebrottet i det enskilda fallet bör bestämmas – eller om det finns skäl att överskrida spannets gräns – får bedömas med tillämpning av allmänna regler och principer för straffmätning samt med beaktande av förberedelsebrottets speciella karaktär. Vid en sådan straffmätning är det av betydelse bl.a. hur nära det fullbordade brottet som förberedelsebrottet ligger och graden av farlighet i övrigt. Även gärningsmannens insikter, avsikter och motiv har betydelse, liksom förekomsten av förmildrande respektive försvårande omständigheter.

Närheten till fullbordat brott

18. En viktig faktor vid bestämmandet av straffvärdet för ett försöksbrott är hur långt handlandet har fortskridit (se ”Balkongmålet” p. 78). Även om förberedelsebrottet, som tidigare har påpekats, skiljer sig från försöksbrottet är det naturligt att tillmäta denna faktor betydelse även när det gäller förberedelsebrott. Sålunda finns det typiskt sett anledning att se allvarigare på gärningen om förberedelsen är långt gången än om det återstår mycket innan den brottsliga effekten ska inträda. Om förberedelsen är så pass långt framskriden att den ligger mycket nära försökspunkten, kan detta vara skäl att bestämma straffvärdet på en nivå som ligger närmare straffvärdet för ett fullbordat brott än vad som i allmänhet bör komma i fråga (jfr p. 16 och 17 samt ”Getingerånet” NJA 1995 s. 405).

Förberedelsehandlingens farlighet i övrigt

19. Utöver hur långt framskriden förberedelsen har varit finns det flera andra faktorer som har betydelse för bedömningen av förberedelsebrottets farlighet. Vid förberedelse genom befattning med hjälpmedel stiger normalt farligheten om befattningen avser ett från brottsynpunkt särskilt farligt hjälpmedel medan farligheten sjunker om befattningen avser ett mera harmlöst hjälpmedel (se Agneta Bäcklund m.fl., Brottsbalken m.m., 6 maj 2020, Norstedts Juridik, kommentaren till 23 kap. 2 §). På motsvarande sätt är handlingar som är centrala för förverkligandet av en brottsplan i allmänhet att betrakta som farligare än sådana som är mer perifera i sammanhanget.

20. Den grad av planering och organisation som har präglat förberedelsehandlingen har också betydelse. Faran för brottets fullbordan är som regel större om det har lagts ned ett omfattande och genomtänkt arbete på att förbereda brottet. Att en förberedelsehandling ingår i en avancerad brottsplan kan därför påverka straffvärdet i höjande riktning, medan det ofta finns skäl att se mindre allvarligt på en förberedelsehandling som har en påtagligt spontan karaktär (jfr prop. 2015/16:113 s. 33 f. och 96).

Subjektiva omständigheter

21. Förberedelsebrottet bygger på att gärningsmannen ska ha vidtagit en viss åtgärd med uppsåt i förhållande till ett brott som inte har fullbordats (se vidare p. 10). Detta överskjutande uppsåt är en bärande del i kriminaliseringen av förberedelsebrottet. Inte minst mot denna bakgrund bör gärningsmannens insikter, avsikter och motiv i förhållande till det inte fullbordade brottet tillmätas stor betydelse vid bedömningen av förberedelsebrottets straffvärde. Det kan noteras att, vid egenförberedelse, också faran för fullbordan är beroende av hur bestämd gärningsmannen är när det gäller att förverkliga sitt uppsåt (jfr 23 kap. 3 § BrB).

Försvårande och förmildrande omständigheter

22. I 29 kap. 2 och 3 §§ BrB anges sådana försvårande respektive förmildrande omständigheter som ska beaktas vid straffmätningen. Dessa ska beaktas också vid straffmätningen av ett förberedelsebrott.

Samlad bedömning av straffvärdet

23. Liksom vid all straffmätning är det nödvändigt att det vid straffmätningen av ett förberedelsebrott görs en samlad bedömning av alla de omständigheter som har betydelse. I det sammanhanget måste det undvikas att en och samma omständighet får alltför stor påverkan på straffmätningen genom att den beaktas i flera led av bedömningen. Om exempelvis graden av planering har gjort att förberedelsebrottet har ansetts särskilt farligt (jfr p. 20), så är utrymmet för att med hänvisning till samma omständighet ytterligare skärpa straffet med stöd av 29 kap. 2 § 6 BrB begränsat.

24. I detta fall räcker det att konstatera att Rodrick Waldron Palmér inte bara hade förberett ett mord på Mohammed Rawajbeh i sin bostad i Huddinge utan också tagit med sig kniven och rest till den plats vid vilken han, utifrån sina efterforskningar på internet, förutsatte att Mohammed Rawajbeh befann sig. Det kan konstateras att avståndet till den s.k. försökspunkten därigenom får anses mindre än om Rodrick Waldron Palmér skulle ha

stannat kvar i Huddinge. Om Rodrick Waldron Palmér skulle ha gjort mer aktiva försök att hitta Mohammed Rawajbeh, så skulle ett ansvar för försöksbrott ha kunnat aktualiseras. Tingsrätten konstaterar att redan det isolerade straffvärdet för brottet förberedelse till mord motsvarar ett flerårigt fängelsestraff.

25. Grovt olaga hot har ett straffminimum på fängelse i nio månader och det ska i detta fall noteras att det rör sig om två sådana brott, ett mot Annes Said och ett mot Suliman Samady.

26. De isolerade straffvärdena för brotten är i detta fall lägre än vad de annars hade varit på grund av Rodrick Waldron Palmérs allvarliga psykiska störning och hans därigenom nedsatta förmåga att inse gärningarnas innebörd eller att anpassa sitt handlande efter en sådan insikt vid brotten (se 29 kap. 3 § första stycket 2 brottsbalken). De förmildrande omständigheterna är dock inte sådana att de påverkar påföljdsbestämningen på något avgörande sätt.

27. Vid bedömning av straffvärde för flerfaldig brottslighet adderas inte de isolerade straffvärdena för de olika brotten till varandra. I stället utgås från straffvärdet för det mest straffvärda brottet varpå straffvärdet ökas med avtagande andelar av de i svårhetshänseende följande brotten i fallande ordning.

28. Tingsrätten konstaterar sammanfattningsvis mot den nu angivna bakgrunden att den sammantagna brottslighetens straffvärde – även med beaktande av bestämmelsen i 29 kap. 3 § första stycket 2 brottsbalken – motsvarar ett flerårigt fängelsestraff.

Val av påföljd

29. Genom uppgifterna i det rättspsykiatriska utlåtandet, som inte har ifrågasatts av vare sig Rodrick Waldron Palmér eller någon annan part i målet och som tingsrätten finner tillförlitliga, är det klarlagt att Rodrick Waldron Palmér begick brotten under påverkan av en allvarlig psykisk störning. Det kan i den delen nämnas att den rättspsykiatriska undersökningen formellt sett tog sikte på endast de grova olaga hoten, vilka Rodrick Waldron Palmér hade erkänt när tingsrätten förordnade om sådan undersökning.

Tingsrätten anser dock att det rättspsykiatriska utlåtandet är lika relevant i fråga om brottet förberedelse till mord eftersom detta begicks vid samma tid som de grova olaga hoten.

Eftersom Rodrick Waldron Palmér begick brotten under påverkan av en allvarlig psykisk störning ska han inte dömas till fängelse (se 30 kap. 6 § brottsbalken).

30. Genom det rättspsykiatriska utlåtandet är det också klarlagt att Rodrick Waldron Palmér fortfarande lider av allvarlig psykisk störning. Villkorlig dom eller skyddstillsyn framstår inte som tillräckligt ingripande påföljder. Det finns därför förutsättningar för att överlämna Rodrick Waldron Palmér till rättspsykiatrisk vård. Med tanke på den återfallsrisk som framkommit genom tillvägagångssättet och som konstaterats i det rättspsykiatriska utlåtandet bör den rättspsykiatriska vården förenas med s.k. särskild utskrivningsprövning. (Se 31 kap. 3 § brottsbalken.)

31. Påföljden ska alltså bestämmas till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning.

Skadestånd

32. I fråga om ersättning för kränkning konstaterar tingsrätten till att börja med att det har genomförts en lagreform på området och att det visserligen inte finns någon etablerad rättspraxis ännu men däremot vissa vägledande förarbetsuttalanden. I de nya förarbetena har uttalats att *grovt olaga hot* bör ge rätt till kränkningersättning med 25 000–50 000 kr. *Försök till mord* bör ge rätt till ersättning med 200 000–300 000 kr, enligt de nya uttalandena. Det saknas motsvarande typ av vägledning i fråga om kränkningersättning för *förberedelse till mord*. (SOU 2021:64 s. 179.)

33. Mot bakgrund av de nyss redovisade nya förarbetena anser tingsrätten att de av Annes Said och Suliman Samady framställda yrkandena bör bifallas såvitt avser kränkningersättning för grovt olaga hot.

34. När det gäller Mohammed Rawajbehs yrkande om ersättning för kränkning hänvisar tingsrätten inledningsvis till vad som har sagts i fråga om bedömning av straffvärde för förberedelse till mord (se punkterna 22–24 ovan). Ett förberedelsebrotts allvar beror alltså på en rad olika faktorer. I detta fall är det försvårande att Rodrick Waldron Palmér inte bara hade gjort efterforskningar om Mohammed Rawajbeh och beväpnat sig utan också rest från Huddinge till Mohammed Rawajbehs adress i Uppsala i syfte att fullborda brottet. Samtidigt måste beaktas att bedömningen av straffvärde för försöks- och förberedelsebrott

i stor utsträckning beror på andra faktorer än om målsäganden uppfattade försöks- eller förberedelsegärningen vid tidpunkten. Det är staten som straffar och samhället ser allvarligt på att någon försöker eller förbereder att döda någon annan, alldeles oavsett om det tilltänkta offret uppfattade detta eller inte i gärningsögonblicket eller vid tiden för gärningen. Straffhotet kan sägas syfta till att förhindra försöks- och förberedelsebrott och i förlängningen fullbordade brott på ett mer generellt plan och har alltså inte en direkt och nödvändig koppling till upplevelsen och skadan för det konkreta brottsoffret i det enskilda fallet. Ett motsvarande resonemang som vid straffvärdebedömningen kan därför inte rakt av överföras på bedömningen av kränkningsersättning, inom ramen för en skadeståndsrätt som i första hand syftar till att kompensera en konkret skadelidande för skada som denne lidit i det enskilda fallet. Straffhotet är alltså i första hand handlingsdirigerande medan skadeståndsrätten har en i första hand reparativ funktion. I den skadeståndsrättsliga doktrinen finns uttalanden om att en förutsättning för att ett s.k. osjälvständigt brott, t.ex. försök eller förberedelse till mord, ska kunna ge rätt till kränkningsersättning är att det innefattar ett s.k. självständigt brott, t.ex. grovt olaga hot (Sandra Friberg, *Kränkningersättning*, ak.avh., 2010 s. 172 f. och 798 f.). Vidare finns det typiskt sett en skillnad mellan å ena sidan försök och å andra sidan förberedelse till exempelvis mord såtillvida att de flesta sådana försöksbrott torde involvera ett sammanträffande mellan gärningsperson och brottsoffer medan många sådana förberedelsebrott inte torde göra det. Det är exempelvis lätt att inse att det typiskt sett är en mer påtaglig och konkret upplevelse för en person att bli beskjuten än att personen i efterhand får reda på att någon gjort upp planer på att döda honom eller henne och införskaffat ett vapen i det syftet. I nu aktuellt fall fick Mohammed Rawajbeh uppgift om Rodrick Waldron Palmér's förberedelser först i efterhand och genom poliser. Enligt Mohammed Rawajbeh's egna uppgifter trodde han först inte att det var sant. Det rörde sig alltså inte om en kränkning på en nivå i närheten av den typiska kränkningen vid ett försök till mord. Samtidigt kan gärningen sägas ha innefattat ett allvarligt hot om att Mohammed Rawajbeh skulle mördas med kniv som konkretiserades påtagligt genom att Rodrick Waldron Palmér reste till platsen för dennes bostad och Rodrick Waldron Palmér måste ha haft antingen s.k. insiktsuppsåt eller s.k. likgiltighetsuppsåt i förhållande till att uppgifterna om detta skulle nå fram till Mohammed Rawajbeh trots att de aldrig kom att träffa varandra. Det står därmed klart att handlandet innefattade en ersättningsgrundande kränkning. De nya ersättningsnivåerna för grovt olaga hot, som kan tjäna till utgångspunkt för bedömningen av kränkningsersättning för det

aktuella förberedelsebrottet, ligger, som tingsrätten har konstaterat i punkten 32, i spannet 25 000–50 000 kr. De högsta nivåerna inom det spannet bör förbehållas särskilt påtagliga och allvarliga hotelser som s.k. skenavrättningar och liknande. Tingsrätten anser mot den nu angivna bakgrunden att Mohammed Rawajbeh bör tillerkännas ersättning för kränkning med skäliga 30 000 kr.

35. Mohammed Rawajbeh och Annes Said har begärt ersättning för *sveda och värk*. För rätt till sådan ersättning krävs att målsäganden till följd av brottet drabbats av s.k. akut sjuktid. Det innebär att målsäganden skulle ha haft rätt till sjukskrivning om målsäganden skulle ha haft ett arbete eller att målsäganden inte kunnat gå i skola eller motsvarande. Det finns ingen utredning som styrker att så varit fallet avseende vare sig Mohammed Rawajbeh eller Annes Said. Det borde ha gått att lägga fram sådan utredning och det saknas tillräckliga förutsättningar för att göra en schablonmässig bedömning eller en skälighetsbedömning i detta fall. Deras yrkanden kan därför inte bifallas i de delar som avser ersättning för sveda och värk.

36. Sättet att beräkna ränta har stöd i lag.

Övriga frågor

37. Rodrick Waldron Palmér har varit häktad i målet på grund av misstankarna och risk för återfall i brott. Mot bakgrund av att Rodrick Waldron Palmér nu döms till ansvar för allvarliga brott och det som framkommit om återfallsrisken bör han vara fortsatt häktad till dess att den rättspsykiatriska vården inleds.

38. Yrkandet om förverkande av en kniv har stöd i lag.

39. Skyldigheten att betala en avgift till brottsofferfonden beror på att det finns fängelse med i straffskalan för den brottslighet som Rodrick Waldron Palmér nu döms för.

40. Ulrika Söderberg, Stefan Wallin – som under tingsrättens huvudförhandling närvarat genom advokaten Matilda Landström – och Alisa Jujic bör få ersättning med begärda belopp. Olle Hancock har begärt ersättning med totalt 40 328 kr, avseende bl.a. 21 timmars arbete. Arbetstiden för Stefan Wallin och Alisa Jujic har varit 14,0 respektive 14,5 timmar. Tingsrätten, som tagit del av Olle Hancocks arbetsredogörelse, anser inte att det är skäligt att tillerkänna Olle Hancocks ersättning på en högre nivå än de andra målsägandebiträdena.

Han bör därför få ersättning med 28 285 kr, varav 20 648 kr avser arbete, 1 980 kr tidsspillan och 5 657 kr mervärdesskatt. Med hänsyn till Rodrick Waldron Palmérs ekonomiska förhållanden ska nu angivna kostnader stanna på staten.

41. Sekretessen för de uppgifter om Rodrick Waldron Palmérs psykiska mående som lagts fram inom stängda dörrar bör bestå.

Rätten

Rådmannen Thomas Pettersson samt nämndemännen Sven Erkert, Kathrine Laurell och Steffen Weckner

Rätten är enig.

Digitalt signerad av rådmannen Thomas Pettersson

Överklagandeinformation

Hur man överklagar

Överklagandet ska ha kommit in till Uppsala tingsrätt senast den 14 december 2022.

Överklagandet ska vara skriftligt. Uppsala tingsrätt skickar det vidare till Svea hovrätt.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid så har den andra parten också rätt att överklaga, även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Uppsala tingsrätts namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet. Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför. Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen till en huvudförhandling.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer. Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer. Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Uppsala tingsrätt. Tänk på att skicka det i god tid med hänsyn till postgången.

Vad händer sedan?

Uppsala tingsrätt kontrollerar att överklagandet har kommit in i rätt tid. Om det har kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet har kommit in i tid skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Svea hovrätt.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även Svea hovrätt skicka brev på det sättet.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till Svea hovrätt tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning. Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att ta med allt du vill föra fram i överklagandet.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen och det är kopplat till en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i 4 olika fall.

1. Hovrätten bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten har dömt rätt.
2. Hovrätten anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
3. Hovrätten behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
4. Hovrätten bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Det krävs också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

Vill du veta mer?

Mer information finns på www.domstol.se. Ta kontakt med Uppsala tingsrätt eller Svea hovrätt om du har frågor.